

Християнська церква непримиренно ставилася до будь-яких спроб втручатись у зовнішність людини як Божого творіння: сором'язливість і аскетична суворість стають основними чеснотами. Навіть неохайність сприймалася як достоїнство: мити тіло вважалося несправедливою справою. Священникам і монахам обмивання дозволялось або у випадку крайньої потреби, або з метою очищення перед прийняттям великих таїнств. Використання косметики суворо засуджувалося церквою, оскільки спроби прикрасити дароване природою обличчя трактувалось як гріх хтивості та гордині. Проте створення образу юної цнотливої ангелоподібної білявки вимагало ретельного відбілювання шкіри, маскуванню плям, приховування зморшок, підфарбовування волосся, чорніння брів, рум'янення щік, наведення контуру губ. Вважалося, що у 25 років виснажена материнством жінка перетворюється на бабу та входить у пустелю, де немає місця любові. Тому середньовічні красуні всіляко намагалися демонструвати вічність дівочої чистоти та цноти, підтримуючи стрункість тонкого вигнутого стану та блідість аскетично витонченого обличчя. Особливу ауру, що відтворювала ірраціональність духу, навколо середньовічних чепурунів створювали пахощі парфумів. Одним із перших ароматів, відомий під назвою "Оцет чотирьох крадіїв", винайшла для захисту від неприємних запахів і для знезараження четвірка приятелів-мародерів, які грабували трупи під час епідемії чуми. Їм вдалося уникнути шибениці саме завдяки розкриттю владою

міста Марселя секрету еліксиру з приємним ароматом. Овіяна солодко-таємничими пахощами, увиразнена лілейно-блідою шкірою та тендітним станом янгольська безплотність образу людини не могла приховати, скоріше, навпаки – ще більше підкреслювала внутрішній вогонь і екстатичність готичних персонажів, віддзеркалюючи двоїстість середньовічного світу.

Дихотомічність тогочасного мислення створювала ситуацію існування людини на межі духу та тіла, часу та вічності, земної рицарської сили й мужності та ідеально-манірної куртуазності, чоловічої брутальності та жіночої неприступності. Так і в середньовічному костюмі панцирність жакетів вибухала об'ємами здутих рукавів, убезпечений каркас коротких пурпуєнів – беззахисною оголеністю обтягнутих панчолами ніг, небесне устремління ененів – зміїними потоками спадаючих шлейфів, цнотливі футляри ліфів – відверто-сміливими декольте, непроникна цупкість матерій верхнього плаття – звабливим блиском спіднього шовку, масивність об'ємного костюма – анатомічність його форм, аскетична блідість облич – шалено-земним різнобарв'ям тканин. Це заявляла про себе внутрішня наступальність особистого, тілесний натуралізм, що відкривав горизонти нової культури.

(Див. кольорову вкладку).

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбачева Л.М. Костюм средневекового Запада: От натальной рубахи до королевской мантии. – М.: Изд-во ГИТИС, 2000.

ЖАНРОВА ПАЛІТРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (УРОК 9-МУ КЛАСІ)

Ірина Цунікова,
методист НМЦ (м. Маріуполь),
Марія Вишнівецька,

методист Донецького обласного ІППО (м. Донецьк),
переможці заочного Всеукраїнського конкурсу "Серце віддаю дітям",
IV-те місце в номінації "Художня культура"

Представлена розробка адресується вчителям, які перебувають у пошуку нових цікавих та ефективних форм і методів роботи на уроках. Інформаційна підготовка до інтерактивних вправ дає змогу вчителю заощадити, розподілити, раціонально використати освітній час. Кінцевий результат навчальної діяльності підвищує зацікавленість учнів, стимулює їхню практично-творчу роботу. Участь у творчих групах сприяє розкриттю індивідуальних здібностей учнів, піднесенню самоосвіти та розвитку комунікації в колективі.

Мета. Збагачення знань та уявлень учнів, усвідомлення багатства способів вираження людських почуттів у мистецтві, розширення знань учнів про форми та жанри музики.

Завдання:

1. Ознайомити учнів з видами музичного мистецтва.
2. Проаналізувати особливості музичних жанрів і форм.

3. Виховувати здатність сприймати, оцінювати музичні жанри та форми, висловлювати своє ставлення до них, аргументувати свої думки та оцінки.

4. Виховувати культуру спілкування через вивчення художніх традицій народів.

Основні поняття й терміни: пісня, романс, гімн, кантата, ораторія.

Хід уроку

...Із насолод життя

Одній любові музика поступається.

Але і любов – мелодія...

О. Пушкін

I. Організація навчальної діяльності. Розподіл класу на малі групи за уподобаннями: "Продюсерсько-інвестиційна група", "Редакторсько-адміністративна група", "Вокалісти", "Інструменталісти", "Хоровики", "Театральні діячі", "Журналісти ЗМІ".

II. Актуалізація опорних знань і практичних умінь учнів.

Пошуково-евристичні запитання до учнів:

1. Звукове дзеркало буття людей, – як ви думаєте: що це?

2. Чи може музика зробити людину злою, жорстокою, слабкою? Якою буде ця музика?

Музичний супровід бесіди з учнями вчитель обирає на свій розсуд (приклад: фрагмент № 1. А.Вівальді. "Порі року").

За аргументовані відповіді вчитель виставляє групам бали, кількість яких впливає на право першочергового вибору інформаційного матеріалу, творчих завдань тощо.

Учитель. Музика – один із видів мистецтва. Як і живопис, театр, поезія, вона постає художнім відображенням життя. Музика – це мова звуків та інтонацій, що має

різноманітні звукозображальні можливості. Музичне мистецтво складне, воно вбирає в себе різні музичні жанри, історичні, національні, власні композиторські стилі. Жанр вокальної, інструментальної, хорової, симфонічної музики, фольклору мають свої особливості.

Ще за багато тисячоліть до нашої ери люди склали перші наспіви й виготовили найпростіші музичні інструменти. Трудові вигуки й мисливські сигнали, пастушачі заклики й войовничі кличі – усе це служило практичній діяльності людини. Але завжди музика, нехай у своїх найпримітивніших формах, надихала людину, була (і залишилася!) могутнім засобом спілкування. Міфи, казки, легенди, створені різними народами й у різних куточках планети, свідчать, що вже на зорі цивілізації людині властиве було усвідомлення великої, воістину чарівної сили музичного мистецтва. Згадаймо два міфи, два імені, що донесли до наших днів античність, і які особливо хвилюють і вражають нас. Перший – це переказ про Прометея, що відображає споконвічну мрію людей про підкорення природи. Другий – про Орфея, легендарного музиканта, наділеного чудесним даром підкорення людського серця.

Протягом тисячоліть питання про сутність, природу музичного мистецтва, про таємниці його впливу на людину хвилювало філософів, поетів, музикантів. Ще в IV ст. до н. е. Платон писав: "Ритм і гармонія проникають найглибше в душу і найсильніше впливають на неї". Найвідоміший з мислителів античності Аристотель розмірковував: "Чи не повинна музика, крім того, що вона приносить звичайну насолоду... служити ще більш високій меті, а саме – впливати своєю дією на людську етику і психіку". УШекспір через два тисячоліття писав:

Істоти на землі нема й одної,
Жорстокої, твердої і пекельно злої,
Щоб не змогла хоч на коротку мить
В ній музика здійснить перевороту.

III. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

Створення проблемно-пошукової дискусії на тему: "Хто, для кого, для чого створює музику?"

Музичний фон дискусії (Madonna. Frozen).

Висновок дискусії: розвиток засобів масової комунікації сприяв розповсюдженню музики від авторів-виконавців через концертні зали, радіо, телебачення до кожного з нас. Попри це музика залишається найбільш складним для сприйняття й осмислення видом мистецтва.

IV. Виклад нового матеріалу.

Учитель. Те, що всі види мистецтва споріднені, люди усвідомлювали давно. Міфи Стародавньої Греції розповідають про дев'ять муз – покровительок мистецтв. Як вони споріднені між собою, переконаємось, прослухавши твір.

Сцена з опери "Набуко" Дж. Верді

Дискусія

Сприймання та інтерпретація музичних творів. Музичний матеріал вокальної та хорової музики обирається учителем довільно (не більше трьох фрагментів музичних творів тривалістю 5–7 хвилин). Після підсумкової інтерпретаційної роботи з метою визначення якостей та особливостей вокальних, інструментальних та хорових жанрів, учні продовжують виконувати творчу роботу для закріплення знань. (Фрагмент № 3: Г.Свиридов. "Співа зима, агукає"; фрагмент № 4: "Заметіль").

Запитання для пошуково-аналітичної дискусії:

1. Хто виконавці прослуханих творів?
2. Чи пов'язана музика з літературним текстом?
3. У чому полягають особливості вокальної та хорової музики?

Творча робота учнів у малих групах

Проектувальний етап

Продюсерська група одержала замовлення від телеканалу на створення музичного шоу, де повинні бути представлені різні види музичного мистецтва: вокальна, інструментальна музика та музика для театральних шоу. Програма має бути розрахована на різновікове, різносоціальне коло глядачів, нести позитивну ідею, мати національний колорит, бути цікавою для глядачів, економічно привабливою для інвесторів. Використовуються музичні жанри, подані в інформаційному блоці до завдання.

Усі групи, які створюють телепроект, повинні дати інформацію про конкретний вид мистецтва та розробити план своїх дій.

Продюсерська група розробляє ідею проекту, обирає конкретних вокалістів, інструменталістів, акторів, хорові колективи та відбирає театральні номери.

Редакторська група обирає склад виконавців та створює програму музичного шоу, де вказує виконавців, назву творів, послідовність виступів та ін.

Вокалісти та інструменталісти повинні запропонувати музичні твори, надати цікавий матеріал про свою творчість та перспективи діяльності.

Театральні режисери вибирають акторів, які мають у своєму репертуарі відповідні жанри.

Журналісти від ЗМІ повинні зробити анонс програми, взяти інтерв'ю в артистів та написати статтю, відгук, звіт чи подібне.

Глядачі спостерігають за роботою та оцінюють її, роблять свій вибір, приймають рішення щодо участі в телешоу.

Інвестори оцінюють економічну привабливість проекту та обчислюють приблизні витрати й можливий прибуток.

Інформаційний матеріал для продюсерсько-інвестиційної групи

Як і в інших галузях художньої творчості, музичне мистецтво багате на різноманітні жанри.

Поєднуючи однотипні музичні твори у великі жанрові групи, на підставі реального їх побутування й особливостей виконання, музику можна поділити на дві групи: вокальну, призначену для співу (із супроводом чи без супроводу), та інструментальну. Більш конкретно види музичної творчості поділяються на такі жанри:

1. Народно-побутова музика усної традиції – пісенна й інструментальна.
2. Легка побутова й естрадно-розважальна музика (сольна, вокальна, інструментальна, для естрадних оркестрів).
3. Камерна музика, призначена для одного чи декількох виконавців-майстрів і звучання в умовах порівняно невеликих концертних приміщень.
4. Симфонічна музика – для великих симфонічних оркестрів і великих концертних залів.
5. Хорова музика – для різних хорових колективів і, як правило, для великих приміщень.
6. Театральні-драматичні твори, призначені для виконання на сцені (опера, балет, музична комедія, оперета, мюзикл).

Словесно-поетичним образам притаманна більша конкретність, бо зв'язок вокальних жанрів з мовою полегшує розуміння творів (пісня, романс чи опера). Глибинний, ідейно значимий зміст, який композитори вкладають в інструментальні твори, передається без слів, узагальнено, лише звуковими образами. Ідейно-образний зміст твору мистецтва завжди втілюється у відповідній художній формі. Фізична природа музики тимчасова, бо кожен твір складається з музичних інтонацій і поступово розгортається в часі. Тому форма кожного музичного твору – це єдність складових її компонентів: інтонаційно-мелодійного складу, ладової організації звуків, ритму, тембрового забарвлення, багатоголосся, композиційної будови твору.

Інформаційний блок для редакторсько-адміністративної групи

Поєднання різноманітних видів мистецтва: музики, поезії, театру, хореографії, архітектури й живопису зустрічаємо в оперному мистецтві. Оперний спектакль – це мистецтво колективне, результат діяльності багатьох людей, не тільки тих, хто з'являється на сцені, а й тих, хто шиє костюми, майструє предмети реквізиту, установлює світло, зустрічає глядачів. В основі театральних дійства лежить п'єса, сценарій, який обов'язково перероблено в лібрето.

Кожна нація, кожен народ зробили свій внесок у ту грандіозну будову, назва якій – опера. Першим оперним

твором можна вважати досвід Вінченцо Галілея (батька знаменитого астронома), учасника музичного гуртка (Італія, кінець XVI ст.). В.Галілей склав музику декламатійного характеру на текст однієї з частин "Божественної комедії" Данте. Основа українського професійного оперного мистецтва була закладена С.Гулаком-Артемовським – його лірико-комічною оперою "Запорожець за Дунаєм". В один час з оперою і під одним дахом музичного театру народився балет. У найперших балетних спектаклях танець і пантоміма ще не були відділені від поетичного слова і співу. Так само як опера, балет належить до складних, синтетичних жанрів, які поєднують кілька мистецтв. Але якщо в опері головне – спів, то в балеті – хореографія, "повітряна і полум'яна мова" танцю (М.Гоголь). Це прекрасне мистецтво часто називають "зримою музикою". Справді, танець і музика дуже близькі один одному. Вони розгортаються в часі й підкріплюються ритму, обоє "говорять без слів". Рухи й пластика танцю, як і музичні інтонації, настільки виразні, що можуть передавати широку гаму людських емоцій, подій і явищ життя.

Інформаційний блок для групи вокалістів

Вокальна музика (від лат. *vocalis* – співаючий, який звучить) виконується людськими голосами і є поєднанням двох видів мистецтва: музики й поезії, тому мелодія певною мірою пов'язана з виразними інтонаціями людської мови, з її живим подихом. Провідна роль належить мелодії, в якій зосереджено головну думку твору, виражено сутність музичного образу. Вокальна музика має кілька різних жанрів: пісню, романс, твори для вокальних ансамблів, хори, кантати, ораторії, опери.

Пісня. Важко сказати, коли вперше в життя стародавньої людини увійшла пісня. Може, прийшла з колісковою прадавньої матері, а може, народилася з плачу за коханою людиною, чи з'явилася в хвилину великої радості від перемоги над страшним ворогом. Між словом і музикою багато спільного. У самій людській мові є музичний елемент: інтонація – основа виразності, яка не тільки додає мові емоційності, а й несе певне смислове значення. Іноді мелодія музичної фрази народжується із інтонації мови. Композитор ніби "пише з природи", підслуховуючи характерні мовні інтонації й переносячи їх у ноти. Питальні, окличні, стверджувальні інтонації стають інтонаціями музичними. Їхня мовна природа найбільше відчувається в оперних речитативах та музичній декламації.

Великі можливості відкриває поєднання голосу з музичними інструментами, в ансамблях з багатьох голосів, у хорі. Розрізняють пісні народні й авторські. Задовго до того, як стала розвиватися професійна музика, у народних піснях різних країн уже сформувалися прекрасні музично-поетичні образи. У народному пісенному мистецтві рельєфно виступають своєрідні риси кожної

національної музичної школи, її мелодійного складу. "Створюємо не ми, створює народ", – говорив російський композитор М.Глінка. У більшості народів є різні види пісень: трудові, ігрові, обрядові, родинно-побутові (колискові, весільні, похоронні голосіння), хороводні, танцювальні, величальні, ліричні, героїко-епічні, жартівливі, сатиричні. І всі ці пісенні жанри формувалися в тісному зв'язку людини з громадським життям, її трудовою діяльністю й сімейно-побутовим устроєм.

Народна пісня – мистецтво усної традиції. З давніх часів пісні усно переходили від одного співака до іншого, від старшого покоління до молодшого. Співаки нерідко вносили зміни в слова пісні й у її мелодію. От чому будь-яка народна пісня існує в кількох варіантах. При всій розмаїтості музично-поетичного побутування народних пісень, як стародавніх, так і новіших, їх завжди поєднує своєрідна особливість – багаторазове повторення наспіву з різними словами. У художній обробці (так званій гармонізації) для голосу із супроводом одного чи декількох інструментів усна народна пісня стає твором камерного жанру. Найчастіше композитор приєднує до народного наспіву більш-менш складний супровід, а іноді "обробляє" і саму мелодію, збагачуючи її вигадливими прикрасами, пасажами (наприклад, концертні обробки пісень О.Гурильова, А.Варламова). Дуже часто супровід народних пісень призначений для фортепіано (М.Балакіревіч, М.Римський-Корсаков, А.Лядов), але іноді до нього залучається й ансамбль інструментів, навіть оркестр.

Інформаційний блок для групи інструменталістів

Романс. Поряд з піснями наприкінці XVIII і в XIX ст. розквіту набув романс. У перекладі з іспан. "романс" – це невеликий вокальний твір для голосу із супроводом. У середньовічній Іспанії слово "романс" означало простого змісту народну пісню іспанською побутовою говіркою. У XVIII ст. романс поширюється у Франції, а пізніше й у Росії. Ліричні, особливо любовні романси чуттєвого характеру створювали не тільки композитори, а й аматори-співаки, причому імена творців популярних романсів залишалися невідомими ("Ліпа вікова", "Біла акація"). Виконувалися такі романси часто під гітару. Серед відомих побутових романсів російських композиторів – "На зорі ти її не буди" О.Варламова, "Ввечері рум'яною зорю..." О.Аляб'єва, "Бідний співак" М.Глінки, "Гори, гори, моя зоря" М.Булахова. Як і народні пісні, побутові романси поширювалися усно, мелодії їх нерідко варіювалися й видозмінювалися.

У будинку О.Пушкіна в селі Михайлівському на письмовому столі лежить камінь – той самий, об який спіткнулася Анна Петрівна Керн, коли гуляла з Пушкіним алеями Михайлівського парку. Він підняв камінь і поклав на стіл. У той вечір були написані безсмертні вірші:

"Летюча миша" Й. Штрауса

Я помню чудное мгновенье,
Передо мной явилась ты,
Как мимолетное виденье,
Как гений чистой красоты.

У цих віршах є щось неймовірно важливе й прекрасне: і захоплення красою, і біль, і світла надія, і музика – та, що її мовою не передати. Усе це втілюється в романсі М.Глинки "Я пам'ятаю мить чудову".

У наспівно-декламаційних романсах "Двійник" Ф.Шуберта, "Я не серджуся" Р.Шумана, "Для берегів вітчизни далекої" О.Бородіна, "Форель" Ф.Шуберта, "Море" О.Бородіна важлива роль відводиться інструментальному супроводу, акомпанементу, який значно підсилює емоційну виразність мелодії, надає звучанню повноти, вносить безліч відтінків. Широко використовуючи термін "романс", деякі композитори не ототожнювали його зі своїми творами жартівливого, пародійно-сатиричного характеру, такими як "Черв'як" і "Мірошник" О.Даргомижського, "Семинарист" М.Мусоргського, "Пиха" О. Бородіна.

Інформаційний блок групи хоровиків

Хор – твір для великого колективу співаків, а також назва співочого колективу. Хори бувають однорідні (дитячі, жіночі, чоловічі) і мішані, одноголосні й багатоголосні. Одна з істотних особливостей хорової музики полягає в тому, що вона дає можливість яскравого втілення й відображення ідей і переживань великих народних мас, що співають у єдиному пориві. М.Римський-Корсаков влучно охарактеризував оперний хор як "думку маси", "голос юрби". Прикладом того є могутні народно-героїчні сцени

в операх М.Глинки, Дж.Верді, О.Бородіна й особливо – словнені стихійної сили масові сцени в народних музичних драмах М.Мусоргського "Борис Годунов" і "Хованщина". Знаменитий хоровий фінал "Дев'ятої симфонії" Л.ван Бетховена (на слова оди Ф.Шиллера "До радості") відтворює картину великого свята Волі, в якому в єдиному радісному пориві об'єднані мільйонні народні маси ("Обійміться, мільйони").

Масштаби й форми викладу хороших композицій різноманітні: від строфічних (куплетних) пісень до монументальних і дуже складних творів, таких як хори Г.Генделя і Й. С.Баха, М.Мусоргського на біблійні теми ("Ісус Навин"), чудові хори С.Танєєва ("Прометей", "Зірки").

Хоровий спів здавна відомий у різних народів. Дуже поширена, наприклад, традиція одноголосого співу,

коли всі учасники хору співають ту саму мелодію – унісон (від лат. "однозвучне"). Хоровий спів без інструментального супроводу має назву – **а капела** (італ. "a capella" – спів, як у каплиці).

Поряд із цим у деяких народів існують різні види хорового багатоголосся. Прикладом багатоголосного хорового циклу в католицькому богослужінні є твір Й. С.Баха ("Висока меса"); у православному – "Літургія св. Іоанна Златоуста" П.Чайковського; "Всенощне бдіння" (тв. 37) С.Рахманінова. Великі церковні композиції, за традицією, склалися на латинські чи церковнослов'янські тексти. Особливий різновид меси – реквієм (лат.– "вічний спокій"), жалобна, заупокійна церковна служба. Одне з великих творів класичної музики – "Реквієм" В.А.Моцарта (1791), завершений після смерті автора його учнем Ф.Зюсмайєром. Величні, повні драматичної сили і приголомшливого трагізму хори ("Реквієм", "День гніву") чергуються в Моцарта з м'якою і ніжною ліричною музикою ("Лакримоза"). Подібно до "Високої меси" Й. С.Баха, "Реквієм" Моцарта – твір концертного плану. Пам'яті героїв італійського революційного руху присвячений і монументальний "Реквієм" знаменитого оперного композитора Дж.Верді.

Інформаційний блок для групи театральних діячів

Кантата (лат. "cantare" – співати) – великий музичний твір для солістів, співаків, хору, оркестру, який складається з кількох закінчених частин і призначений для концертного виконання. Кантата як музичний жанр з'явився ще в XVII ст. Усі частини кантати – особливо віршована, поетична основа – поєднані між собою

спільною ідеєю. Розрізняють кантати ліричні, урочисті й сюжетно-драматичні, комедійні, подібні до оперних сцен ("Кавова кантата" Й. С.Баха). Кантатно-ораторіальні жанри в 30-х рр. XX ст. стають улюбленими у творчості композиторів. Незадовго до Великої Вітчизняної війни з'явилися три великі твори кантатно-ораторіального жанру: "Олександр Невський" С.Прокоф'єва, симфонія-кантата "На полі Куликовім" Ю.Шапоріна й ораторія "Омельян Пугачов" М.Ковалев, кантата "Україно моя" А.Штогаренка. У них втілена велика історична проблематика, ідея патріотичного служіння рідній землі, народу. Широкі можливості музичного мистецтва та літератури в поєднанні надають змогу авторам (поетові та композитору) яскраво й різноманітно втілити свій задум. Прикладом такого твору може бути кантата М.Лисенка "Радуйся, ниво непоплитая". Твір написаний на вірші Т.Шевченка. Ця кантата – перший зразок класичної кантати в українській музиці, є справжнім гімном світлому майбутньому українського народу.

Ораторія (лат.– "говорю") – великий музично-драматичний твір для хору, співаків-солістів і оркестру. На відміну від опери, ораторія призначена для концертного виконання без сценічної дії, без декорацій і костюмів. Монументальні ораторії створив в Англії в 30–40-х роках XVIII ст. великий німецький композитор Г.Гендель (1685–1759). У його героїчних епопеях на старозавітні біблійні сюжети ("Самсон", "Іуда Маккавей") головна дійова особа – народ. Широкої популярності набули дві ораторії І.Гайдна (1732–1809) – "Створення світу" (на біблійну тему) і "Пори року" (на вірші шотландського поета Дж.Томсона).

V. Закріплення нового матеріалу. Презентація телешоу.

Аналітично-рефлексивний етап

Учитель виступає в ролі ведучого телешоу, спрямовує та коригує діяльність груп.

Кожна група обирає свого прес-референта, який презентує напрацьований матеріал у будь-якій формі: звіт про концертний виступ, есе, прес-конференція, стаття та ін. Під час презентації кожна група оцінює роботу всіх учасників, дає оцінку своїй роботі та роботі інших груп. Музичним оформленням можуть служити музичні твори.

Обов'язкові питання, які потрібно висвітлити на презентації:

1. Стислий витяг з інформаційного блоку про особливості образного жанру.
2. Пропозиції щодо телепроекту.
3. Обґрунтування труднощів у опрацюванні матеріалу та його подачі.
4. Доцільність обраної форми телешоу.
5. Роль та місце наведених жанрів (вокальної, хорової музики) в повсякденному житті.

6. Які особливості запропонованих жанрів були доцільні в телешоу?
7. Ваші думки про подальшу долю жанрів вокальної та хорової музики.
8. Які особливості вокальної та хорової музики не актуальні сьогодні?
9. Чи звужується жанрове різноманіття музичної палітри вокально-хорової музики сьогодні? Коли так, – то чому?
10. Аналіз та оцінка роботи своєї групи.
11. Аналіз пропозицій інших груп (таблиця 1).

Таблиця 1

Назва групи	Вид діяльності	Кількість балів	Примітки
-------------	----------------	-----------------	----------

У примітках потрібно обґрунтувати позитивні та негативні сторони діяльності групи, дати аналіз та свої побажання (письмово).

VI. Підсумки.

У формі прес-конференції всі учасники телепроекту дають стислий аналіз усієї роботи.

Перелік орієнтовних питань журналістів ЗМІ до учасників телепроекту:

1. Чи потрібна сучасному суспільству вокальна та хорова музика? Якщо потрібна, – то для чого?
2. Інструментальна музика виникла як допоміжна функція до вокальної. Чи змінилась її роль у сьогоденні, та якою, на ваш погляд, вона буде в майбутній музичній культурі?
3. Визначте обсяг потреб у використанні та розповсюдженні музичних жанрів (джазова, інструментальна, симфонічна, вокальна музика, поп-музика, рок-музика, фольклор, брейк, естрада та ін.) у сучасному суспільстві (у відсотках).

4. Складіть перелік майбутньої продукції (в жанрі академічної музики), яку ви запропонуєте споживачам.

5. Які, на вашу думку, твори академічної музики мають бути в навчальній програмі з музики в загальноосвітньому закладі?

6. Які музичні твори ви б запропонували інопланетянам для ознайомлення з музичною культурою землян?

Остаточний висновок уроку робить учитель, який підсумовує працю малих груп, аналізує учнівські виступи.

VI. Домашнє завдання.

1. Заповніть таблицю та складіть каталог музики, яку полюбляє ваша родина.

Таблиця 2

Члени родини	Улюблені народні пісні	Улюблені авторські пісні	Класична музика	Інше
1.				
2.				
3.				

2. Творчі завдання (на вибір учнів):
 - Музичне мистецтво в іменах (творчий портрет відомого композитора).
 - Розвиток української музичної естради.